

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΜΑΡΚΟΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡ. ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ Δ'. ΣΥΝΟΔΟΥ.

Ἐξακόσιοι τριάκοντα ἀρχιερεῖς ἅγιοι προσκαλοῦσιν ἡμᾶς σήμερον, ἵνα εὐσεβῶς ἑορτάσωμεν τὴν ἐν Χαλκηδῶνι τῇ πόλει ἁγίαν καὶ ἑνδοξον συνέλευσιν αὐτῶν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος. Ἀκούσατε οὖν ποῖος τῆς ἐκεῖ συνελεύσεως αὐτῶν ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος. Τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα ἔτη μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν ἐφανισθεὶς ὁ αἰρετικὸς ἀρχιμανδρίτης, ὁ Εὐτυχῆς μὲν κατὰ τὸ ὄνομα, δυστυχῆς δὲ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν προαίρεσιν, κατετάραξε τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ὁ δυσσεβὴς καὶ πανάθλιος αὐτὸς πρῶτον μὲν ἠγωνίσθη γενναίως εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ ἁγίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον κατὰ τοῦ μωρολόγου Νεστορίου, ὅστις, διαιρῶν τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις, καὶ λέγων ἄλλον τὸν ἐκ πατρὸς γεννηθέντα υἱὸν καὶ λόγον, καὶ ἄλλον τὸν ἐκ μητρὸς τεχθέντα τὸν Χριστόν, χριστοτόκον, καὶ οὐχὶ θεοτόκον ὠνόμαζε τὴν μητέρα τοῦ θεοῦ, τὴν ὑπεραγίαν θεοτόκον Μαριάμ. Ἐπειτα, ὡς φαίνεται, διορθῶσαι βουλόμενος τὸ αἰρετικὸν τοῦ Νεστορίου φρόνημα, ἐκρημνίσθη αὐτὸς εἰς ἄλλην αἵρεσιν, ἴσην ἢ καὶ χεῖρονα τῆς Νεστοριανῆς αἱρέσεως· διότι

συγχέων τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεις καὶ τὰς δύο ἐνεργείας αὐτοῦ, μίαν μόνην φύσιν συγκεχυμένην καὶ σύμμικτον, καὶ μίαν ἐνεργείαν, ἐξ αὐτῆς τῆς συντεθειμένης φύσεως προϊοῦσαν, ἐδίδασκεν ὁ τυφλὸς καὶ ἀσύνετος τυφλὸς ἀληθῶς καὶ ἄνομος, ἐπειδὴ οὐδὲ κατενόει οὐδὲ ἔβλεπε τὰ ἱερὰ εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα κηρύττουσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν πεινῶντα, διψῶντα, κεκοπιακότα, κοιμώμενον, ὅπερ ἐστὶν, ἐνεργοῦντα ὡς ἄνθρωπον τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως τὰς ἐνεργείας· ὁμοίως δὲ κηρύττουσιν αὐτὸν λόγῳ μόνῳ θεραπεύοντα τοὺς ἀσθενεῖς, διώκοντα τὰ δαιμόνια, προλέγοντα τὰ μέλλοντα, γνωρίζοντα τὰς ἀποκρύφους ἐνθυμήσεις τῆς καρδίας, ἀνιστῶντα τοὺς νεκρούς, ὅπερ ἐστὶν, ἐνεργοῦντα τὰς ἐνεργείας τῆς θεϊκῆς αὐτοῦ φύσεως. Τοῦτον πρῶτον μὲν ὁ Φλαβιανὸς ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου, ὡς αἰρετικὸν κατακρίνας, καθεῖλε καὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς προεδρίας τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ διορθώθη, οὐδὲ ἠσύχασεν, ἀλλὰ διὰ τῆς συνεργείας Διοσκόρου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Χρυσόφου τινὸς ὑπουργοῦ τῆς βασιλείας συναγαγὼν

τὸ ἐν Ἐφέσῳ ληστρικὸν συνέδριον, ἑαυτὸν μὲν ἀπατηλῶς ἔδειξεν ἀθῶον, τὸν δὲ πατριάρχην τὸν Φλαβιανὸν ἐκάθηρε· διὰ τοῦτο ὁ εὐσεβέστατος αὐτοκράτωρ ὁ Μαρκανὸς ταύτην τὴν οἰκουμενικὴν ἀγίαν σύνοδον ἐν Χαλκηδόνι συνήθροισεν. Αὐτὴ οὖν, ἐξετάσασα πάλιν ἀκριβῶς τοῦ Εὐτυχοῦς τὰ φρονήματα, καὶ ἰδοῦσα ἐν τῇ δολερᾷ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως αὐτοῦ, ὅτι ἔκοψεν ἐκ τοῦ τρίτου ἄρθρου τοῦ συμβόλου τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ταῦτα τὰ λόγια « Κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας » τῆς παρθένου », ἀναθέματι καθυπέβαλεν αὐτὸν τε καὶ τὸν Διόσκορον, καὶ τὸν Σευῆρον, καὶ τὸν Ὀνώριον, καὶ τὸν Πύρρον, καὶ τὸν Ἰακώβον, καὶ πάντας τοὺς τούτου ὁμόφρονας. Τούτων οὖν τῶν θεοφόρων πατέρων, τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων, τὴν μνήμην ἐορτάζοντες σήμερον πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ὡς φῶτα τοῦ κόσμου, ὡς στύλους τῆς ἐκκλησίας, ὡς διδασκάλους τῆς ἀληθινῆς πίστεως, καὶ ὡς εὐεργέτας τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ ἀντιλήπτορας, εὐλαβῶς αὐτοὺς τιμῶμεν καὶ μακαρίζομεν. Διὰ τοῦτο δὲ ἀνεγνώσθη σήμερον τὸ εὐαγγέλιον, τὸ περιέχον τὰς ἀρετὰς τῶν ἀληθινῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων, τὰς ὁποίας αὐτοὶ διὰ τῶν θεαρέστων αὐτῶν ἔργων ἐτέλεσαν. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον διηρμηνεύθη ὁλον εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν ἀγίων πατέρων τῆς ἐβδόμης συνόδου, διὰ τοῦτο σήμερον ἀφιερῶμεν τὸν λόγον εἰς ταῦτα τούτου τοῦ εὐαγγελίου τὰ λόγια « Ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας » κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ».

Ἡ μὲν πράξις τῆς ἀρετῆς ἐστὶ καρπὸς τῆς ἐλευθέρως ἡμῶν προαιρέσεως, τῆς δὲ διδασκαλίας τὸ ἐπάγγελμα οὐκ ἔστιν ἔργον μόνως τῆς προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς μαθήσεως. Ὑπόθετε, ὅτι θέλει ὁ ἀμαθὴς ἄνθρωπος ἵνα διδάξῃ· ἀλλὰ πῶς δύναται διδάξαι, εἰ μὴ ἔχη τῆς μαθήσεως τὸ χάρισμα; ἡμεῖς δὲ ἀκούομεν, ὅτι ὁ Κύριος συνέζευξε τὸ ποιεῖν καὶ τὸ διδάσκειν, καὶ ἀπεφάσισεν, ὅτι ἐκεῖνός ἐστι μέγας ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὅστις καὶ τὰ δύο ταῦτα κατορθώσῃ· βλέπομεν δέ, ὅτι ὁ θεὸς οὐχὶ εἰς πάντας, ἀλλ' εἰς τινὰς μόνον δίδωσι τῆς σοφίας τὸ τάλαντον· πῶς οὖν διορίζει μεγάλας ἀνταποδόσεις εἰς ἐκεῖνον, ὅστις οὐ μόνον πράττει τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ διδάσκει αὐτήν; εἰ μὴ εἴπωμεν, ὅτι ὁ θεὸς οὐ θέλει ἵνα πᾶς ἄνθρωπος κατασταθῇ μέγας ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ τινες μόνον, ἐκεῖνοι δηλαδή, εἰς ὅσους ἔδωκε τῆς σοφίας τὸ χάρισμα, τοῦτό ἐστιν ἄπρεπον καὶ εἰς τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καθότι πάντες ἐπίσης εἰσὶ πλάσματα αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν ἄπειρον αὐτοῦ ἀγαθότητα, καθότι ἐπίσης πάντας ἀγαπᾷ. Ἡ τοιαύτη ἀπορία φαίνεται μὲν μεγάλη, ἔχει ὁμως λύσεις ἀρκετὰς πρὸς ἀνάπαυσιν τοῦ νοὸς παντὸς πιστοῦ ἀνθρώπου.

Διανέμει ὁ θεὸς τὰ τάλαντα, ἡγουν τὰ θεῖα αὐτοῦ χαρίσματα, ζυγοστατῶν τοῦ καθενὸς τὴν δύναμιν· καθὼς δὲ ἡμεῖς οὐδέ ποτε βάλλομεν δύο μέτρα εἰς τὸ σκεῦος, τὸ ὁποῖον χωρεῖ ἐν μόνον, οὕτως ὁ θεὸς οὐδέ ποτε δίδωσι δύο τάλαντα εἰς τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις βαστᾷ ἐν μόνον. Διὰ τί δὲ τοῦτο;—διότι καθὼς συν-

τρίβεται τὸ εὐθριπτον σκεῦος, ἐὰν βιάσῃς αὐτό, βάλλων ἐν αὐτῷ περισσότερον τοῦ ὅσου χωρεῖ, οὕτω βλάπτεται ὁ ἀσθενὴς ἄνθρωπος, ἐὰν ὁ θεὸς δώσῃ εἰς αὐτὸν τάλαντα περισσότερα τῶν ὅσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπιδέχεται. « Καὶ ὡς μὲν ἔδωκε, λέγει, πέντε τάλαντα, ὡς δὲ δύο, ὡς δὲ ἓν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν ». Ἐπειδὴ δὲ δίκαιός ἐστι, ζητεῖ τὸν πολυπλασιασμὸν ἐκείνων μόνων τῶν ταλάντων, τὰ ὅποια αὐτὸς μὲν ἔδωκε, σὺ δὲ ἔλαβες. Ὁταν δὲ ὁ καθείς πολυπλασιάσῃ ὅσα ἔλαβε, τότε αὐτός, πανάγαθος ὢν, ἐπίσης ἀνταμείβει καὶ τοὺς τὰ πολλὰ καὶ τοὺς τὰ ὀλίγα λαβόντας καὶ πολυπλασιάσαντας. « Εὐδοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, εἶπεν ὁ Κύριος, ἐπὶ ὀλίγα ἢς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταςτήσω. εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου » ὅπερ ἐστὶ, τὸν αὐτὸν ἔπαινον ἐξεφώνησε, καὶ τὴν αὐτὴν ἀνταπόδοσιν ἀπέδωκεν ὁ θεὸς καὶ εἰς τὸν πολυπλασιάσαντα τὰ πέντε τάλαντα, καὶ εἰς τὸν αὐξήσαντα τὰ δύο. Μὴ οὖν διατάξῃς, μηδὲ λυποῦ, ὑποπετυόμενος, ὅτι λαμβάνεις ὀλιγώτερον μισθὸν ἢπερ ἐκείνος, ὅστις ἔλαβε καὶ ἐπολυπλασίασε τὰ πολλὰ. πολυπλασίασον σὺ προθύμως ὅσα ἔλαβες, ὁ δὲ θεός, ὁ γινώσκων καὶ πόσα παρέδωκέ σοι, καὶ πόση ἐστὶν ἡ προθυμία τῆς καρδίας σου, ἀνταμείβει σε, ὡσπερ ἂν εἰ ἐπολυπλασίασας καὶ τὰ πολλὰ.

Μὴ νομίσης, ὅτι ὁ θεὸς ζυγοστατεῖ τὴν ποσότητα τῶν καλῶν σου ἔργων, ἐπειδὴ ἔχει χρεῖαν τούτων· ὁ πανυπερτέλειος δημιουργὸς καὶ ἐξουσιαστὴς τῆς κτίσεως οὐδεμίαν χρεῖαν ἔχει τῶν ἀρετῶν σου.

(ΚΥΡΙΑΚ. ΕΥΑΓΓΕΛ. ΤΟΜ. Β')

« Εἶπα τῷ Κυρίῳ, Κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις », ἔλεγεν ὁ προφητάναξ. Μὴ στοχασθῆς, ὅτι ἡ βασιλεία, ἣν ὁ θεὸς ἠτοίμασεν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἔχει καὶ μικράν τινα ἀναλογίαν πρὸς τοὺς κόπους τῶν καλῶν ἡμῶν ἔργων· διότι ἐκείνη ἐστὶν αἰώνιος καὶ ἀτελεύτητος, οἱ δὲ κόποι ἡμῶν, ὅποιοι καὶ ἂν ὦσιν, εἰσὶ πρόσκαιροι καὶ τέλος ἔχουσι· διὰ τοῦτο δὲ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἔγραψε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους· « Δογίζομαι γάρ, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι ». **Θέλει τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα, καὶ χωρὶς αὐτῶν οὐδένα σώζει·** τοῦτο ἐθεβαίωσε μὲν αὐτός, εἰπὼν « Καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως »· ἐμαρτύρησε δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος αὐτοῦ, κηρύξας ἡμῖν τὸ « Ὅς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ »· πλὴν ἡ ὑπὲρ τούτων ἀνταπόδοσις ἐστὶ τόσον ὑψηλῆ καὶ μεγάλῃ, ὥστε οὐδόλως ἀναλογεῖ τοῖς ἔργοις ἡμῶν· διὰ τοῦτο ἡ σωτηρία καὶ ἡ κληρονομία τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐστὶν ἔλεος, ἐστὶ δῶρον, ἐστὶ χάρις. « Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἡμῶν· θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχῆσθῃται »· τὰ καλὰ ἔργα ἀφορμὴν μόνον δίδουσιν εἰς τὸν θεόν, ἵνα ἐκχέῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς.

Τοῦτο αὐτὸ βλέπομεν καὶ εἰς τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου παραβολὴν. Ἐμίσησθε, λέγει, ὁ οἰκοδεσπότης ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, ἄλλους μὲν τὴν τρίτην ὥραν τῆς

Ματ. 25.
15.

αὐτοῦ.
21.

Ψαλ. 15.
1.

Ῥωμ. 8,
18.

Ἰακ. 5,
29.

Ῥωμ. 2,
6.

Ἐφεσ. 2,
8, 9.

ἡμέρας, ἄλλους δὲ τὴν ἕκτην, ἄλλους δὲ τὴν ἑννάτην· περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἰδὼν ἄλλους ἐργάτας ἀργούς, εἶπε πρὸς αὐτούς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς, δουλεύσατε εἰς τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ δώσω ὑμῖν ὅσον ἐστὶ δίκαιον. Ἐπειτα, ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ μισθοῦ, ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς πρώτους, καὶ εἰς τοὺς δευτέρους, καὶ εἰς τοὺς τρίτους, καὶ εἰς αὐτούς τοὺς ἐσχάτους, ἦγουν εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐδούλευσαν μίαν μόνην ὥραν, τὸν αὐτὸν μισθόν, τουτέστιν ἓν δηνάριον· τοῦτο δὲ ἰδόντες οἱ πρώτοι ἐγάγγυσαν, λέγοντες, Κύριε, οὗτοι οἱ ἐσχάτοι μίαν μόνην ὥραν ἐκοπίασαν, σὺ δὲ ἔδωκας αὐτοῖς τὸν αὐτὸν μισθόν, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν, οἵτινες ἐβαστάσαμεν τὸ βάρος καὶ τὴν καυσὶν ὅλης τῆς ἡμέρας· ὁ δὲ οἰκοδεσπότης ἀπεκρίθη πρὸς αὐτούς, Ἐγὼ οὐκ ἠδίκησα ὑμᾶς, ἓν δηνάριον ἐσυμφωνήσατε διὰ τὸν κόπον ὑμῶν, καὶ ἓν ἐλάβετε· θέλω δὲ ἵνα δώσω εἰς τοῦτον τὸν ἐσχάτον τόσον, ὅσον καὶ εἰς ὑμᾶς τοὺς πρώτους· μήπως οὐκ ἔχω ἐξουσίαν ἵνα ποιήσω ὅ,τι θέλω εἰς τὰ πράγματα ματά μου; «Θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ» δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς;» Τί ἄλλο διδάσκει οὗτος ὁ παραβολικὸς λόγος εἰμὴ τὸ ὅτι ὁ θεὸς θέλει ἵνα ἡμεῖς κοπιᾶζωμεν ὑπὲρ πῶν κατορθωμάτων τῆς ἀρετῆς, καθότι τοῦτό ἐστιν ἀποδείξις τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς προθυμίας τῆς ψυχῆς ἡμῶν, οὐδέως δὲ ἀποβλέπει εἰς τὴν ποσότητα τῶν κόπων, ἀλλ' εἰς τὴν προθυμίαν καὶ τὴν εὐλάβειαν τῆς καρδίας;

Ἐκαθῆτο ἡ θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἐν μιᾷ

τῶν ἡμερῶν ἀπέναντι τοῦ γαζοφυλακίου; ἦγουν κατέμπροσθεν τῆς θήκης, εἰς τὴν ὁποίαν καθεῖς ἔβαλλεν ὅσα χρήματα ἤθελε νὰ ἀφιερώσῃ εἰς τὸν θεόν· ἔβλεπε δὲ τοὺς ἐκεῖ ἐρχομένους πλουσίους, οἵτινες ἔβαλλον εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πολλά· ἐλθοῦσα δὲ καὶ μία πτωχὴ χήρα ἔβαλεν ἐκεῖ δύο μόνα λεπτά· τότε ὁ Ἰησοῦς, προσκαλέσας τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐβεβαίωσεν αὐτούς, ὅτι ἐκείνη ἡ πτωχὴ χήρα ἔβαλεν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον περισσότερον πάντων τῶν ἄλλων· « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ^{Ματθ. 12, 43.} » αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκε » τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον ». Ὁ Ἀβραὰμ οὐκ ἐθυσίασε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἠπλωσε μόνον τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἵνα σφάξῃ αὐτόν· ὁ δὲ θεὸς τετελεσμένην ἐλογίσατο τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ· « Νῦν γὰρ ἔγνων, εἶπε πρὸς αὐτόν, ^{Γεν. 22, 12.} » ὅτι φοβῆ ἡ σὺ τὸν θεόν, καὶ οὐκ ἐφείσω » τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ ». Ὁ Ζακχαῖος ἐπεθύμησε μόνον ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἀνέβη εἰς τὴν συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστός, « Ζακχαῖε, λέγει πρὸς αὐτόν, σπεύσας ^{Λουκ. 19, 5.} » κατὰβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου » δεῖ με μείναι ». Ὁ τελώνης μόνον τὸ στήθος αὐτοῦ ἔτυψεν, λέγων « Ὁ θεός, ^{Λουκ. 18, 13.} » ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ », καὶ κατέβη εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δεδικαιωμένος. Μία μόνη φωνὴ τοῦ ληστοῦ « Μνήσθητί μου, ^{Ματθ. 23, 42.} » Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου », ἠνοιξεν αὐτῷ τὸν παράδεισον. « Ὁ δεχόμενος ^{Ματθ. 10, 41, 42.} » νος προφήτην, εἶπεν ὁ Κύριος, εἰς ὄνομα » προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ » ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μι-

Ματθ. 20,
14, 15.

Γεν. 22,
12.

Λουκ. 19,
5.

Λουκ. 18,
13.

Ματθ. 23,
42.

Ματθ. 10,
41, 42.

» σθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ
 » ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ
 » μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμήν λέγω
 » ὑμῖν οὐμὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.»
 Ἄκούετε; δι' ἐν ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος,
 δι' ἓνα μόνον ἀγαθὸν σκοπὸν ἀνταμείβει ὁ
 θεός, καὶ τὰ πράγματα οὐκ ἀποκρίνονται
 εἰς τὸν σκοπὸν ἡμῶν, τουτέστιν, καὶ τε
 ἀληθῶς προφήτης, ἢ δίκαιος, ἢ μαθητῆς
 Χριστοῦ ὑπῆρχεν ἐκεῖνος, ὃν ἡμεῖς εὐηγε-
 τήσαμεν, καὶ οὐ τοιοῦτος ἦν, ἀλλὰ πλα-
 στὸν εἶχε τὸ ὄνομα, ἡμεῖς λαμβάνομεν τὸν
 μισθόν, ὡσπερ ἂν εἰ ἐκεῖνος ἦν ἀληθινὸς
 προφήτης, ἢ δίκαιος, ἢ Χριστοῦ μα-
 θητής.

Ἄλλὰ τί ὠφελοῦσι, λέγεις, ταῦτα πρὸς
 τὴν λύσιν τῆς προκειμένης ἀπορίας; διὰ
 τούτων λύεται ἡ ἀπορία· ταῦτα ἀναπαύου-
 σι τοῦ νοός τὴν περιέργειαν. Ἐὰν ὁ θεός
 οὐκ ἀποβλέπη εἰς τὴν ποσότητα τῆς ἀρε-
 τῆς, ἀλλ' εἰς τὴν προθυμίαν τῆς καρδίας·
 ἐὰν ὁ θεός οὐκ ἀποβλέπη εἰς τὰ πράγματα,
 ἀλλ' εἰς τὸν σκοπὸν· ἐὰν ὁ θεός οὐκ ἀποβλέ-
 πῃ εἰς τὸ ἔργον, ἀλλ' εἰς τὴν διάθεσιν τῆς
 ψυχῆς, οὐδεὶς ἐνάρετός ἐστιν, ὅστις οὐ δι-
 δάσκει. Πρῶτον μὲν, ἐπειδὴ ἡ διδασκαλία
 κατὰ δύο τρόπους γίνεται, ἢ διὰ λόγου, ἢ
 διὰ τῶν ἔργων· ἢ δὲ διὰ τῶν ἔργων διδα-
 σκαλία ἐστὶν ἰσχυροτέρα τῆς διὰ λόγου
 γενομένης· σιωπᾶ μὲν ἢ γλῶσσαν τοῦ φιλα-
 ρέτου ἀνθρώπου, τοῦ μὴ ἔχοντος τῆς σοφίας
 τὸ χάρισμα, λαλοῦσιν ὁμως τὰ ἔργα αὐτοῦ
 τὰ ἐνάρετα· ἢ δὲ φωνὴ αὐτῶν ἐστὶ πολλῶ
 λαμπροτέρα τῆς τοῦ στόματος λαλιᾶς· τὸ
 φῶς τῶν ἔργων αὐτοῦ φωτίζει πολλῶ πε-
 ρισσότερον τοῦ φωτός τῆς ῥητορικῆς τέχνης,

διότι ὁ ῥητορικός λόγος πίπτει εἰς τὰ ὠτα,
 τὸ δὲ καλὸν παράδειγμα εἰσέρχεται εἰς τὴν
 καρδίαν. Τὰ καλὰ ἔργα καὶ ὁ ἥλιος ἔχουσι
 πολλὴν τὴν ὁμοιότητα· ὅταν αὐτὸς ἀνατεί-
 λῃ, φωτίζει τὴν γῆν, ὅταν ἐκεῖνα φανερω-
 θῶσι, καταυγάζουσι τῶν ἀνθρώπων τὰς
 καρδίας· τοῦτο δέ, ἔχουν τὸ παράδειγμα
 τῶν καλῶν ἔργων, ἐστὶ τὸ φῶς, περὶ τοῦ
 ὁποίου ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν «Οὕτω λαμ- Ματ. 5,
16.
 » ψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώ-
 » πων; ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα,
 » καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν
 » τοῖς οὐρανοῖς.» Ἄκούεις; τὰ καλὰ ἔργα,
 εἰσὶν οἱ διδάσκαλοι, αὐτὰ εἰσὶν ἡ διδασκα-
 λία, ἡ διεγείρουσα τοὺς ἀνθρώπους πρὸς
 ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν· αὐτὰ ὑψοῦσι
 τὸν νοῦν αὐτῶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν τοῦ θεοῦ
 δοξολογίαν.

Δεύτερον· ὅστις ἀληθῶς κατορθώσῃ τῆς
 ἀρετῆς τὰ ἔργα, ἐκεῖνος ἀναμφιβόλως καὶ
 σκοπὸν ἔχει, καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ἐπιθυμεῖ
 ἓνα καὶ τοὺς ἄλλους διδάξῃ τὴν πίστιν καὶ
 τὴν ἀρετὴν· διότι ποίαν ἀρετὴν ἔχει, ἐὰν
 λείπῃ αὐτῷ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς
 ὠφελείας τοῦ πλησίον, τουτέστιν ἐὰν λείπῃ
 αὐτῷ ἡ ἀγάπη; ἡμεῖς δὲ οἶδαμεν, ὅτι καὶ
 τοῦ Ζακχαίου τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τοῦ
 Ἀβραάμ τὴν ἀπόφασιν, καὶ τὸν σκοπὸν
 τοῦ δεχομένου τὸν προφήτην εἰς ὄνομα προ-
 φήτου, ὡς ἔργα τετελεσμένα καὶ ἀρετὰς
 τελείας ἐλογίσαστο ὁ θεός· τὸν σκοπὸν οὖν
 καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου
 ὡς διδασκαλίαν δεχόμενος ὁ θεός, ἀνταμεί-
 βει αὐτὸν ὡς διδάσκαλον τῆς πίστεως καὶ
 τῆς ἀρετῆς κήρυκα.

Τρίτον· ὁ Κύριος ἡμῶν οὐκ εἶπεν, Ὅσις

ἀναβῆ ἔπ' ἄμβωνος, καὶ ἐκβοήσῃ λόγους ῥητορικῆ τέχνῃ κατεσκευασμένους, καὶ διδαχὰς εὐφραδεῖα κοσμικῆ κεκοσμημένας, ἢ συγγραφή συμβουλευτικὰς ἐπιστολὰς σοφίας πλήρεις, καὶ ἐρμηνείας τῶν θείων γραφῶν πολυμαθία καὶ εὐφυΐα ἐναστραπτούσας, ἀλλ' εἶπεν « Ὁς ἂν ποιήσῃ καὶ » διδᾶξῃ » διδασκαλία δέ ἐστὶ καὶ ὁ ἀπλοῦς καὶ σύντομος καὶ ἄτεχνος λόγος. Τίς δέ ἐστὶν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ φοβούμενος τὸν θεὸν καὶ φυλάττων τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅστις, κὰν ἀμαθὴς κὰν ἀπαιδευτος ὑπάρχῃ, οὐκ ἠνοιξέ ποτε τὸ στόμα αὐτοῦ ἵνα εἴπῃ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, Ἄδελφέ, μὴ προδώσῃς τὴν πίστιν σου· ἀδελφέ, μὴ ἀμαρτάνῃς καὶ παροργίζῃς τὸν θεόν· ἀδελφέ, δὸς ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοῦς· Ταῦτα τὰ ἀπλᾶ καὶ σύντομα λόγια εἰσι διδαχὴ· αὐτὰ δέ εἰσι τὰ δύο λεπτὰ τῆς χήρας, εὐπρόσδεκτα εἰς τὸν θεόν ὡσπερ ἐκεῖνα·

Μάρκ. 12, 44. διότι, καθὼς ἐκεῖνη « ἐκ τῆς στερήσεως » αὐτῆς πάντα, ὅσα εἶχεν, ἔβαλεν, ὅλον » τὸν βίον αὐτῆς », οὕτω καὶ ὁ ἀγράμματος ἐνάρετος ἄνθρωπος, ὁ ταῦτα εἰπὼν, ἐκ τῆς στερήσεως αὐτοῦ πάντα, ὅσα ἐδύνατο, εἶπε, καὶ ἐξεκένωσεν ὅλον τῆς σοφίας αὐτοῦ τὸν πλοῦτον· ἐπειδὴ δέ « δίκαιος Κύριος, » καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας » οἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ », ἀριθμεῖ δὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, ἡγουν ζυγοσατεῖ καὶ διακρίνει πάσας καὶ αὐτὰς τὰς λεπτὰς διαφορὰς καὶ περιστάσεις τῶν ἔργων ἡμῶν, διὰ τοῦτο λογίζεται τὰ ὀλίγα πολλά, καὶ τὰ ἀπλᾶ καὶ ἄτεχνα σοφὰ καὶ τεχνικά.

Ἄλλ' ἐάν, λέγεις, διδάσκη καὶ ὁ ἀμαθὴς καὶ ἀπολαμβάνῃ μισθὸν διδασκάλου, περι-

τὴ λοιπὸν ἐστὶν ἡ μάθησις· μάτην δὲ ὁ θεὸς ἐσόφισε τὸν Σολομῶντα, μάτην πανσόφους κατέστησε τοὺς ἀποστόλους, μάτην δὲ κοπιᾶζουσιν ὅσοι ἐκχέουσιν ἰδρώτας καὶ κόπους διὰ τὸ τάλαντον τῆς σοφίας. Τῆς σοφίας τὸ τάλαντον, ὦ ἀδελφέ, ἐστὶ δῶρον ἐπουράνιον, τὸ ὅποιον ἐμπιστεύει ὁ θεὸς εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, ἵνα δι' αὐτοῦ ἐπιτηδεύωμεθα πάντα, ὅσα ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα εἰς τὴν παροῦσαν ἡμῶν ζωὴν, καὶ δι' αὐτοῦ γνωρίσωμεν τῆς εὐσεβείας τὴν ἀλήθειαν, καί, ὠφελήσαντες παντοιοτρόπως τὴν ἐκκλησίαν, τὴν ἀδελφότητα, τὴν πατρίδα, λάβωμεν τὴν ἀντιμισθίαν τῆς αἰωνίου βασιλείας. Ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ὁ ἀμαθὴς οὐ δύναται κατορθῶσαι ὅσα ἔργα ἐκτελεῖ ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ὁ σοφὸς καὶ ἐπιστήμων· αὐτὸς ἐκφράζει τῶν θείων γραφῶν τὰ νοήματα, αὐτὸς σαφηνίζει τῆς πίστεως τὰ δόγματα, αὐτὸς κηρύττει τῶν ἁγίων μυστηρίων τὴν δύναμιν, ἀπαντᾷ τῶν αἵρετικῶν τὰ δολερὰ σοφίσματα, διερμηνεύει τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους, κατηχεῖ τοὺς ἀπίστους, συγγράφει τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ μαθήματα· αὐτὸς ὠφελεῖ οὐ μόνον ἐν ὄσῳ ζῆ διὰ στόματος, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ συντεθέντων βιβλίων. Μάρτυρες τῶν λεγομένων εἰσι πρῶτοι οἱ θεοκήρυκες ἀπόστολοι, μετὰ τούτους δὲ ὁ Ἀθηνῶν Ἱερόθεος καὶ ὁ ἄρεοπαγίτης Διονύσιος, Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ Δουγδούνων Εἰρηναῖος, Κυπριανὸς ὁ ἱερομάρτυς καὶ ὁ Ἀντιοχείας Εὐστάθιος, ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος καὶ ὁ οὐρανοφάντων Βασίλειος, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Κύριλλοι, ὁ Ἀμβρόσιος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Ἐπιφάνιος,

καὶ οἱ ἐφεξῆς πάντες, ὅσοι παρὰ θεοῦ ἔλαβον τῆς σοφίας τὸ χάρισμα· ὅσα δὲ οὗτοι διὰ τῆς σοφίας αὐτῶν κατώρθωσαν, ταῦτα οὐκ ἠδυνήθησαν κατορθῶσαι οὐδὲ ὁ Παῦλος ὁ ἀπλοῦς, οὐδὲ ὁ Ἀντώνιος ὁ μέγας, οὐδὲ ὁ Σάββας ὁ ἡγιασμένος, οὐδὲ ὁ Εὐθύμιος ὁ κοινοδιάρχης, οὐδὲ ὅσοι ἄλλοι ὑπερέλαμψαν διὰ μόνων τῶν ἐναρέτων αὐτῶν πράξεων· ἐστεφάνωσε δὲ ὁ θεὸς καὶ τούτους, ὥσπερ ἐκείνους, ἐπειδὴ ἡ προαίρεσις καὶ ἡ προθυμία τοῦ διδάσκειν ἴση ὑπῆρχε καὶ εἰς τούτους καὶ εἰς ἐκείνους· οὗτοι δὲ οὐ κατώρθωσαν ὅσα ἐκείνοι, οὐ καθότι οὐκ ἠθέλησαν, ἀλλὰ καθότι ὁ θεὸς κρίμασιν, οἷς οἶδε μόνος αὐτός, οὐκ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τῆς σοφίας τὸ τάλαντον· ἔδειξαν ὅμως προθυμίαν ἴσην ἐκείνοις, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ὠφέλησαν τὸν πλησίον αὐτῶν οὐ μόνον διὰ τοῦ ἀγίου αὐτῶν παραδείγματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἀπλοῦ λόγου τῆς νοουθεσίας αὐτῶν καὶ τῆς διδασκαλίας.

Ἄλλὰ τοῦτο, πάλιν ἀποκρίνεσαι, τὸ « Μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν » σημαίνει οὐχὶ ἰσότητά, ἀλλ' ἀνισότητά καὶ διαφοράν· διότι, ἐὰν ὁ ποιήσας καὶ διδάξας κληθήσεται μέγας, ὁ ποιήσας καὶ μὴ διδάξας κληθήσεται μικρός· ἐπειδὴ τοῦτο τὸ μέγας καὶ μικρός οὐδὲν ἄλλο δηλοῖ εἰμὴ τὴν διαφορὰν τῆς ὑπὸ τῶν δικαίων ἀπολαμβανομένης μεγάλης ἢ μικρᾶς δόξης καὶ μακαριότητος, φανερόν ἐστιν, ὅτι περισσοτέρας δόξης ἀπολαμβάνει ὁ ἐνάρετος σοφός ἢ περὶ ὁ ἐνάρετος ὁ ἀμαθής· Ἡμεῖς, ἀκούοντες τὸν μὲν προφήτην Ἡσαΐαν κηρύττοντα « Δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῷ τείχει μου τόπον

» ὀνομαστόν, κρείττω υἱῶν καὶ θυγατέρων, » ὄνομα αἰώνιον δώσω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκλείψει », τὸν δὲ Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν διδάσκοντα καὶ λέγοντα « Ἐν τῇ οἰκίᾳ ^{ἰωάν. 14:2} τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσι », πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι πολλοὶ εἰσιν οἱ βαθμοὶ τῆς θείας δόξης, ἀπολαμβάνει δὲ ἕκαστος τῶν πιστῶν ἀνωτέρου ἢ κατωτέρου βαθμοῦ αὐτῆς κατὰ ἀναλογίαν τῶν ἔργων αὐτοῦ· διότι ὁ αὐτὸς εἶπε διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ στόματος, « ὅτι ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ ^{ῥωμ. 2:6} τὰ ἔργα αὐτοῦ »· πλὴν καὶ ἐκ τῶν λόγων καὶ ἐκ τῶν παραδειγμάτων, τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ γραφῇ, ἀδιστακτως συμπεραίνομεν, ὅτι τὴν τοιαύτην διανομὴν τῆς θείας δόξης ποιεῖ ὁ θεὸς οὐ μόνον ἀνάλογον εἰς τὸν πολυπλασιασμόν μόνου τοῦ ταλάντου, ἀλλὰ κατὰ ἀναλογίαν καὶ τῆς πίστεως, καὶ τῆς προαιρέσεως, καὶ τῆς προθυμίας, καὶ τοῦ σκοποῦ, καὶ τοῦ ζήλου, καὶ πάντων τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς· ὅστις δὲ κατὰ ταῦτα πάντα ὑπερέχει τοὺς ἄλλους, ἐκείνος ἀπολαμβάνει πλείονος τῶν ἄλλων δόξης καὶ μακαριότητος· ἐὰν, παραδείγματος χάριν, ὁ διδάσκαλος ὁ Χρυσόστομος ὑπερέβη τὸν Παῦλον τὸν ἀπλοῦν, οὐ μόνον κατὰ τὰ ἔργα τῆς σοφίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἀρετάς, ὁ Χρυσόστομος ἔχει τὸν τόπον τὸν ἐκλεκτὸν καὶ μονὴν ἐνδοξοτέραν τῆς τοῦ Παύλου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐπουρανίου πατρὸς· ἐὰν δὲ τὸ ὑστέρημα τῶν κατορθωμάτων τῆς σοφίας τοῦ Χρυσόστομου τὸ ἐν τῷ Παύλῳ ἀνεπλήρωσεν ὁ Παῦλος δι' ἄλλων ἀρετῶν, ὥστε καὶ οἱ δύο κατεστάθησαν ἴσοι κατὰ τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα, ἴσους ἔχουσι καὶ τοὺς τόπους καὶ

τὰς μονάς· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον, ἐὰν ὁ Παῦλος ὑπερέβη τὸν Χρυσόστομον εἰς τὰς ἐναρέτους πράξεις, ὁ Παῦλος ἐστὶν ὁ μέγας ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Τί ἄλλο ἐστὶ τὸ διδάσκειν εἰμὴ μία τῶν ἀρετῶν; τί ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον ἐνεργουμένη; Ἐπειδὴ οὖν ἀρετὴ ἐστὶ, διὰ τοῦτο ὁ θεὸς ἀναλογίζεται καὶ ζυγοστατεῖ αὐτὴν μετὰ τῶν ἄλλων ἀρετῶν, διέστειλε δὲ αὐτὴν τῶν ἄλλων ἀρετῶν, εἰπὼν « Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ » καὶ διδάξῃ », ἐπειδὴ ἐστὶν ἀρετὴ μεγάλη καὶ δύσκολος· μεγάλη, ἐπειδὴ ἐπιστρέφει πολλοὺς ἀπίστους ἀπὸ τῆς ἀπιστίας εἰς τὴν πίστιν, καὶ πολλοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας εἰς τὴν ἀρετὴν· ταῦτα δὲ εἰσι τοσοῦτον εὐπρόσδεκτα εἰς τὸν θεόν, ὥστε διὰ μὲν τοῦ προφήτου Ἰερεμίου εἶπεν ἱερ. 15, 19. « Ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς τὸ » στόμα μου ἔσῃ »· διὰ δὲ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου ἐκήρυξεν ἱακ. 5, 20. « Ὁ ἐπιστρέψας ἀμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλήθος ἀμαρτιῶν »· δύσκολος δέ, ἐπειδὴ κινδυνεύει ὁ διδάσκων τρεῖς κινδύνους· τὸν κίνδυνον τῆς ὑπερηφανείας, καθότι εὐκολα ἔρχεται καὶ ἐπιμένει εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ ὁ ὑπερήφανος λογισμὸς, πείθων αὐτόν, ὅτι ἐστὶ σοφός· τὸν κίνδυνον τῆς κακοδιδασκαλίας, καθότι εὐκολα εἴτε ἐκ προαιρέσεως εἴτε ἐκ παραδρομῆς διδάσκει δόγματα διεστραμμένα ἀντὶ τῶν ὀρθῶν, καὶ δεισιδαιμονίας ἀντὶ τῶν νόμων τοῦ θεοῦ· τὸν κίνδυνον τοῦ θείου ἐλέγχου, διότι πολλάκις διδάσκει τοὺς ἄλλους, αὐτὸς δὲ οὐ πράττει τὰ διδασκόμενα. Ἄκουε δὲ μετὰ πόσης σφοδρότητος ἐλέγχει

ὁ θεορρήμων Παῦλος τοὺς τοιοῦτους διδασκάλους· « Ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτοῦ τὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἰδῶλα ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις »; ταύτην τὴν δυσκολίαν γνωρίσας ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβος, κἂν ὕψωσε τῆς διδασκῆς τὸν καρπὸν, συμβουλεύει ὁμῶς ἵνα μὴ πολλοὶ ἀναλαμβάνωσι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα· « Μὴ πολλοί, λέγει, διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες, ὅτι μῆζον κρίμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες ».

Βλέπε δὲ πῶς καὶ αὐτὸς ὁ θεάνθρωπος πρῶτον ἔθηκε τὸ Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ, ἔπειτα καὶ τὸ διδάξῃ, ἵνα διὰ τούτου φανερώσῃ, ὅτι πρέπον ἐστὶν ἵνα πρῶτον κατορθώσωμεν τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα, ἔπειτα διδάξωμεν αὐτὰ τοὺς ἄλλους. Μηδεὶς οὖν πλανᾶσθω, ἢ ἀμελῶν τὰ λοιπὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα καὶ φροντίζων μόνον περὶ τοῦ διδάσκειν τοὺς ἄλλους, ἢ νομίζων, ὅτι μόνον τὸ διδάσκειν δύναται καταστήσαι αὐτόν μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἢ λυπούμενος, ὅτι οὐκ ἔχει τῆς διδασκαλίας τὸ χάρισμα· φροντιζέτω δὲ ὁ καθεὶς πρῶτον ἵνα διδάξῃ ἑαυτόν, καὶ ποιήσῃ πάντα, ὅσα εἰσὶν ἀρεστὰ τῷ θεῷ· ἔπειτα, ἐὰν μὲν ἔχη τῆς σοφίας τὸ τάλαντον, πολυπλασιαζέτω αὐτὸ διὰ τῆς ὀρθῆς αὐτοῦ διδασκαλίας· ἐὰν δὲ οὐκ ἔλαβε τοῦτο, μηδὲν λυπεῖσθω· ἀρκεῖ αὐτῷ ὁ σκοπός, ὁ ζῆλος, ἢ προθυμία ὑπὲρ τούτου· ἀρκεῖ αὐτῷ ἢ τοῦ καλοῦ αὐτοῦ παραδείγματος· διδασκαλία, καὶ ἡ τοῦ

ῥωμ. 2, 21, 22, 32.

ἱακ. 5, 28.

ἱακ. 2, 1, 2.

ἐνὸς ἀπλοῦ καὶ συντόμου λόγου αὐτοῦ νοου-
θεσία· ἐπειδὴ δὲ τοιουτοτρόπως καθεὶς
δύναται διδάσκειν, διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ τῶν
ἀπάντων Κύριος καὶ δεσπότης, ἡ πηγὴ

τῆς σοφίας καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς
ἀγαθότητος· « Ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδά-
ξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασι-
λείᾳ τῶν οὐρανῶν ».